

מבעד למסוזה

(שעורים בהסתכלות)

ובכל זאת ראו
מה בין בני לבד
חמי :
צרפת לא רצתה
בשום אופן להסיר
כימ שהמלך הזקן
יחלק נדבות

בסוריה אלא ע"י נציבה דנקא ואמרה לו את הפסוק : "לא מעוקצד ולא מרוטנד", כלור מר : "סיקטיר !" בלשונם והזמו כעם, כלומר שט, ובדיעבד שלשל הזרת און המטד בענת לתוד כיסו, ואצלנו, ברידיהשם, הרשו לו לחלק "בקשיש" על ימין ועל שמאל ונתן גם לעגל וגם ל"התרנגול". ולא זאת אלא שבר שעה ש"הרבי" נוסע אליו אל בצות "שונח" — זו יריתו שלחם אשר מעבר-לירדן מירחה —ועושה "פלירט" עם ה. מ. בה בשעה מתנה מאריאנה כיפריו אהבים בסתר עם מוסא יהיה התימני. כמו שאומר בעלי-הלוחות שלי כי ליכא מירא דלא רמיוא ב"מחזור" שלנו והכל מרוכז שם ב"נתנה תקף" :
צרפת אומרת : "כי יהי ה" ואנגליה אומרת : "ולמי מיתה מ ש ו נ ה" ... צרפת עושה הכל : "מי בעצו" וקין לעינינו, ואנגליה — "מי לא בקצו", ואין קץ לדבר. ואם נחיה אולי עוד חמי

כיאות שנה נזכה אוכי לדעת ולחבין את סוד הפוליטיקה של "ז'ונבול" בא"י... וכפי הנראה בראש ה"שונה" לא יכתרו וגם לא יחתמו-כלומר שעדיין לא חותמים שם על האמנה האנגלית-הערבית, וכל הענין כלו, כמו שאמרת חותנתי שתחי' : "עוד רחוק מן הצחוק" או כמו שמצא בעל-הגימטריאות שלי בשבוע זה כי "מקד הוסיין" בניסטריוא : "לא-לנו לא-לנו" הכפול שבהלל הגדול, ופירש'י : — לא לישראל ולא לישמעאל אלא לעשרתי השבטים כקדוע... ומדי קראי בעתונים את ההצהרה החי רשה על בקדונלד שלא יהיו חלילה שום ישנויים בפוליטיקה בא"י וביחוד את הטובה והנדולה שהם עושים בזה עם כלל ישראל, זכרתי את המעשה ברבי שיהי' שצוה פעם לאחד מהסידיו להכניס עז לביתו ואח"כ עשה עמו טובה והתיר לו להוציאה כדי שירווח לו. מי בקש מהם לשלח אלינו את התיש הזקן ולהכניס לנו את "העז הערבית" לא"י, ואח"כ לעשות עמנו טובה ולהוציאה מכאן? מה שאנו היהודים דורשים מבעלי-הטובות שלנו — סליחה מהמשלחת שלנו שאני מסיג את גבולה! — הוא להרחיב את ביתנו הלאומי לא ברמזי פוליטיקה אלא ברמזי י מקדונלד שהיה לפני שנתים בא"י וכתב שירי-שירים על עבודת החלוצים שלנו, גם לא "בעז" ואפילו לא זו של לילני בלום — זאת אומרת : שלא יקטינו את ביתנו תחלה על מנת להרחיבה ולעשות עמנו טובה.

כדי שיראה הבית רחב כלכתחילה... ואולם יודע אני מראש כי כל טענותי לא תועלנה : הרינו קבצנים במחילה ור' חיים שלנו הוא כבהינת "מלך אביון" שנער שה "מיטולה" לבקור-חולים שלנו שאינו נבנה לעולם, כמש כמו הבנין המפואר הזה שבירושלם עיה"ק — והוא מחור על פתחי נדיבים באמריקה כדי לקבץ נדבות למלון יוני ואינו יכול לעמוד על המשמר בירושלם וזכה ל"על-המשמר" כנגדו בליטא... בודאי לו בא אלינו המלך הוסיין לפני חמש שנים, או בירח הרבש אחר החופה וקדושין של הרב בלפור, היה ויצמן יוצא אליו כמלך אל מלך ממש. הוא אשר אמרתי : נשתנו הוסינים ונתחלפו העתים, לפנים הלך בוקיש לבקש אתונות ומצא את המלוכה ועכשוו הלך קיש בעצמו למצא את המלוכה ומצא שם אתונות... ומכיון שאנו מדברים באתונות, נזכרתי מעשה בסוסים שראיתי בשבוע זה בעברי לפני מלון אלנבי, שלשה פרשים מגייסותיו של עבראללאה, רכובים כ"א על שני סוסים, דהיינו : אחד מתחת ואחד מימין — ממש כמו החיילות הזילנדים בשעתם! — הראשון הרים בגלות את דגלה של מכה, השני אהז ביד רמה מעטפה גדולה וארוכה ובה אגרת שלוהה מאת ה. מ. אל שלישי במלון אלנבי והשלישי מאחור שומר עליהם בכיור-נו — ממש כאחשתרנים ובנייהרמכים שבימי אחרורש, שיצאו בחולים ורחופים עם הספרים

שנחתמו בטבעת המלך... מסתמא לא שהיתי הרבה ורגלי טפסו על כל מדרגות המלון ושם מצאתי את שלישי של המלך, כשהוא עומד לפני השחרחוק (אגב : בכלדיה שלנו תקנו את המלה הזו והדפיסו על כל גליונות המחלקה של קוד "סך-רחוק", רמז אולי למייהקיע...) — אהו את השכופפת שלא כדרכה וצועק בלשונו על הבתולה : "החיליפון שתקרא את ה"יאבור" של הנציב, וכשזאה כי אין קול ואין עונה קלל אותה ואת החיליפון ואת בעליו ואת כל מי שהביא אותם למדינות הללו... כשראיתי כי העסק ביש והחיליפון הוא כבהינת "יהרג ואל יעבור" הס' ברתי לבתולה כי ה"יאבור" (השליש) של ה. מ. בעבר-לירדן מזרחה מבקש לדבר עם חברו ה"יאבור" (Aide de Camp) שלישי בלע"ז) של ה. מ. בעבר לירדן מערבה שעל ההר, ומיד נשמע קול באנגלית : "הו איז ספיקינג?" (מי מדבר שם?). ושני השלישים מדברים ביניהם זה צועק : "אינגליש ספיקינג!" (דבר אנגלית!) וזה עונה בצרפתית של מכה : "j'0 (אני) ה"יאבור" של ה. מ. בקצוה לאחר חצי שעה נתכרר הדבר כי הוא מבקש ראיון אצל ה"רבי" בשעה ארבע פראנג'יה (כלומר מדויקת) ולא ערביה... וברדתי מעל המדרגות חשבתי בכבי בערך כך : ואעפ"כ מכה היא מדינה והערבים הם עם וה"קונילמל" הזקן שלהם מושל בכפה, בשעה שא"י שלנו בחי

נת קדירה דבירשותפא, אחב"י אינו עם והרבי" שלנו מלמד ב"הדר" של ה. מ. ואנו עוסקים כלנו ומכלים את עתותינו ב"כלובים", בתיאטראות, במחלוקת ל"שם שמים" וב"רביים" בפוטבול ובפילוסופיה של אשר-יצר"י, בנשפים אנגלים אצל מים ל... ובדלטוריא של "התרנגול", ובכ"ז דן אני אותם לכרזכות : מסתמא הם עושים את כל אלה לא מרוב טובה, מרוב שפע ותענוגים בירושלם, אלא כדי להסיח את הדעת ולהתברר קצת... איך אומרת הפלונית שלי שתחיה? — "ישתעשע הילד כמה שישתעשע — ובלבד שלא יבכה". * * * מסתמא כך נגזר מן השמים שלא תהא התאמה לעולם בין העתון התלאביבי ובין העתון הירושלמי לא רק בשער-הכספים שאינו כתאים אצלם אף פעם ומכלכל את מוחם של הסוחרים, אלא אפילו בפירוש המלות : מסתמא קראתם תלמידי היקרים, בשני העתונים את פרוש המלה Wretch שכבר העו"ד מר סקר את בוסתאני בסוף נאומו בחיפה. הד אמר : "נכוה" וחד אמר "נבל", ואעפ"י שיש פלונתא בדבר ואחד מתלמידי המובהקים היודע כל שבעים לשון בא לחלק עליהם ומראה בפרוש כי תרגום המלה Wretch היא : אמלל (בצורה תחת המם) ושפל דוקא, אבל לנבי דידן באו שני העתונים לכלל הסכמה על כל הפרושים של בוסתאני, חד אמר כך וחד אמר כך ולא

פליגי אלה ואלה דברי אלהים חיים... וכשקראתי בעתונים את כל השו"ת במשפטו של בוסתאני וביחוד את תשובותיו של הכהור ע"א ה"פטריוטיים" שלו, נזכרתי ב"התיבת תורה" ששמעתי פעם מפי ר' שמעון רוקח ז"ל. הוא שאל : מה פרוש הכתוב בתוכחה "גוי א ש ר לא תדע לשונו" ? וכי יש לשון בעולם שאחב"י לא יבינה, והרי אפילו יפנית והוטנטוטיית אפשר ללמד אצלנו על רגל אחת ? אלא שכוונתו של הפסוק היתה מסתמא לבנייהודנו שלא תדע את לשונם לעולם, כשערכי אומר לך למשל : "נהארצק סעיה, יא האוואנאה !" (שלום לך, אדוני!) תדע כי משמעתה של ברכה זו היא : בשליק או שילליגי, וכשהוא אומר לך : "מינשאן האטרצק בצאלאש" (בשבילך אתו חנם), היה בטוח כי העסק יעלה לך פי שנים ! וכשיבוסתאני למשל, צועק : "פטד ריוטות", פרושה בלשון בניידודנו — קרקעות וריזה של 180 פונט לחדש... ואחר המשפט הזה באתי לידי מסקנא כי אין לך פרנסה טובה בארצנו מלהיות פטריוט אצל האגודה המושלמית-הנוצרית ולא פקיד הממשלה בשכר של 25 פונטים עלובים לחדש ותחת הנציב היהודי... ועכשוו שבוסתאני דורש רעורר על משפטו, כידוע, באתי ליעץ לממשלתנו החד ביבה שלא תשכח למען השם להעמיד גרוד שלם של חיילות ושוטרים במגרש הרופים ועל כל פתחי בית-המשפט ותעביר עגלות

משוריות בכל רהובות ירושלם, כדי לשמר על אחב"י מפני ככנה ר"ל וביחוד כדי להשד קיט את פערת-הרוחות בעיר — הכל כמו שעשו אנאת המררם הגדול (הן זוכרים עוד אתם בודאי היטב?), בשעת המשפט של איזה פלחים משכם שהתנגדו, כמדומני לב" חידות אל המועצת המחוקקת... * * * אינו זוכר אם ספרתי לכם כי נסעתי בשבוע האחרון ברכבת בין יפו וירושלם, והלא ידעתם מסתמא כי נוהג אני תמיד לנסע במחלקה השלישית דוקא מפני כמה טעמים : ראשית מפני שאיני נוכע על השבוב הקהל ושנית יודע אני מן הנסיון כי אפשר למצא בנייארם הגונים מתלמידי היקרים לאו דוקא בדרגא-דלעילא אלא בדרגא-דלתתא, ומה עושים יהודים כשהם נוסעים ברכבת ? — מדברים על פוליטיקה שבעכאז, על "אנו מאשימים" ומכתבו של רבניצקי (הווי כמה רבניצקים ישנם אצלנו שאינם יודעים או שאינם מיעיזים לכתוב כמחו!...) ובאים אל ענין ה"אופוזיציה" וה"אופוזיציה לאופוזיציה". פתח אהד היהודים ואמר : — נני נניה שויצמן ב בר התפטר ברצונכם, בטי נבחר במקומו ? מי ילך לנו ומי יתיצב לפני מלכים ושרים בלונדון או באמריקה ? — אני הייתי בוחר — ענת רו — ב מפ"ת דוקא ב ש פ ר י נ צ ק...

כשראה כי הקהל צחק קצת והתחילו
אומרים : מה ענין חבר התנהלה הציונית
אצל ראש ההסתדרות הציונית הוסיף : —
אני אבאר לכם את הדבר. לוי היה למשל
שפרינצק ראש ההסתדרות הציונית היה
מיצהצה את זוג נעליו לובש את הפראק
שלו. עישה את שפמו השחור ונכנס ישר אל
לוידיג'ורג' ואומר לו : דע לך, ארוני, כי
כך וכך החליט הקונגרס. ואח"כ היה חוזר
אל הועדה הפועל ומוסר להם מילה במילה : כך
וכך אמר לוידיג'ורג', לא פחות ולא יותר !
והיינו יודעים כל דבר לאמתו, לא כן ויצמן.
הוא מוסר להם לא את החלטותינו אנו
אלא החלטותיו ואח"כ הוא בא ומוסר לנו
לא את תשובתם הם אלא תשובתו הוא.
איך אמר טשרנוביץ בשיחותיו ? — יש שני
ויצמנים ושני קונגרסים.

* * *

בינתיים הגיעה לאוני שיחה מענינת
מהפנה השניה אשר ברכבתנו. ראיתי שם
כנופיה של אהב"י שישבו בדמות "דלית"
סופית" (כמו אצל ורדי במש !) וה"שוא נע"
באמצע בצורת יהודי איזמירלי שישב וספר

בלשונו ובתנועות ידים, כנהוגי מעשה נאה
— כיצד קונה שרהמשטרה התורקי באיזמיר
סהורה מחנויות הנוצרים והיהודים ?
נכנס שרהמשטרה להנות עשירה של
נוצרי אחי וברר לו כמה סחורות טובות.
בר וארג יקר בשבילן ובשביל ה"חאנום"
שלו, וצוה לסוחר לעשות לו חשבון. כיון
שחגיעה שעת התשלום, פקר על החנוני
להגיש לו ניר ועט ותתם לו על "סאנאד"
(שטר) תורכי לשלם את מחיר הסחורה בסוף
החדש. ביום הפרעון נכנס הסוחר אל השר
ודרש לשלם לו את חובו. מיד צוה, להגיש
לו את השטר, צנף אותו כידיו ככדור והושיט
לחנוני, ואמר : "בלע מהר את הכדור הזה!
ואם אין תבלע כדור אחר !" ובשעת דבורו
העמיד לפניו אקדה מלא וכוס מים. החנוני
המסכן בלע את הכדור הראשון התיכות
התיכות עד תוכו וסיים את סעודתו בכוס
התרעלה.

לא היו ימים כועטים ושרהמשטרה
נכנס לחנותו של יהודי ברך לו כמה סחורות
יקרות-ערך, כלייבית ורהיטים מן המובחר.
כדרכו צוה לעשות חשבון ולהגיש לו ניר

ועט, כנהוגי ואולם הסוחר שלנו — ראש
של יהודי ! — שהספיק לשמע את כל
המועשה משכנו הנוצרי המסכן, מהר והגיש
לקונה הנכבד שלו עט ודיו ופסת ניר דק
של סיגרות...

— מה זאת עשית, יהודי ? — חרעים
עליו הקומנדאר התורקי בלשונו — הלהתל
בי אתה אומר ? מסכרה !

— יוקי, ביק אפנדי ! — ענה היהודי
בערמה — הבאתי לך ניר דק כדי שאוכל
לבלע אח"כ את ה"סאנאד" שלך בנקל בהגיע
יום הפורענות של השטר שלך...

הכל כמו שהיה אצלנו אז בימי הנירות
התורקים, ובימי ההתעוררות של תורקיה.

ועולם כמנהגו נוהג...

* * *

כך עיקר שכחתי :

לא רחוק מהכנופיה שלנו ישב לוי על
יד החלון יהודי עגול וקצר, מגולח כלו
למשעי, זוג משקפים אמריקניות לחטמו-זהב
על אצבעותיו ובפיו וצעירה לאימכוערה
לצדו — כלו אומר : אמרדיקה...

נתקרבת אליו קצת ואגב נכנסתי גם

עמה בשיחה, והבנתי מתוך הרמזים שלו כי
יש לו "פרויקט" גדול בשביל בנין א"י
והוא יראה להם ל"הפליסטיניאן-פיפל"
(אנשי א"י) איך בונים את פלסטין !
ומכיון שאני לקוי קצת, לא עליכם, באפיקור-
נות בעניני ה"אמריאקים" שלנו וביחוד
ב"פרויקטים" שלהם, החלטתי לתהות על
קנקנו של הבחור הזה כדי לדעת הכל. מתד
חלה נסיתי אמנם להרש בעגלתו הצעירה
(זו היתה בתו !) ולסוף כשירדנו בלוד נט-
פלתי אליו, נכנסנו רגע אל המזנון ובעמידה
אמר לי בלשונו :

— "ליסן" ! (שמע-נא !) שויתיד מאד...
(איך גלייך דיר בלע"ז) והכל בלשון
"אתה". רואה אני כך כי הנך "רבי" ויש
לך בדרך תלמידים רבים המשווים אותך,
ע"כ אנלה לך את הפרויקט שלי... (ואגב
הביט לצדדיו). אני הולך לבנות, יאו נאו.

עיר שלמה... ויודע אתה היכן ? — על יד
עפול... ושמא חושב אתה שאני
אבנה עיר של חנויות כמו בתל-אביב שלכם?
"נעווער !" (לענלם לא !) אלא דוקא עיר של
פבריקא ות. יאו נאו, כמו אצלנו

באמרדיקה... וכשעת אמירתו את המלה הזו
הוא-לסוגר את כל שניו הנוצרות...)

— ואיזה מין פבריקאות למשל ? — שאלתי
אותו.

— של מנסים ! — ענה האמרדיקאי
ולטש עלי ארבע עינים עגולות וגדולות
בנצחון גמור על גלוי אמרדיקה זו... ואגב,
נתקרב אלי והתביר לי בלשונו : "ליסן",
יאו נאו, וכדומה, ובהרחבת גדולה את כל
הפרויקט שלו. היות ובעמקיזרעאל ישנן
הרבה "קאלאנים" של חלוצים העובדים, יאו
נאו, עבודת האדמה, ע"כ נחוצים להם
מכנסים חזקים והחליט לתפר דוקא מכנסים
על קאקאקאקא שיהיו חזקים ושיוכלו
להתלכלך ולהכין לא פחות מחמשים אלף
זוגות מכנסים לשנה, בשביל החלוצים וחד-
לונותי "או יעם" ! ...

פתאים צפצף הקטר ימ"ש והסוחר
"הקאקאי" שלי קפץ כמקובל, תפש את תר-
טילו ביד אחת ואת בתו ביד השניה וברח
אל הרבבת ההולכת לעפולת...

עז מות